

Research Paper

Predicting Social Health in Students: The role of Cyberspace Distractions and Feeling of Defeat

Sanaz Azizmohammadi^{1*}, Morteza Chemel Nezhad², Hossein Maghsoudi³

1. PhD Psychology, Saveh branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

2. MA, History and Philosophy of Education, Islamic Education, South Tehran Branch, Payam Noor University, Tehran, Iran.

3. BA, Educational sciences, Farhangian University of Mazandaran, Mazandaran, Iran.

Citation

Azizmohammadi S, Chemel Nezhad M, Maghsoudi H. Predicting Social Health in Students: The role of Cyberspace Distractions and Feeling of Defeat. *ijndd* 2023; 2(2) :56-63.

URL: <http://ijndd.ir/article-1-49-fa.html>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Cyberspace Distractions, Feeling of Defeat, Social health, Students.

Received: 18 Apr 2023

Accepted: 24 July 2023

Available: 21 Sep 2023

Introduction and purpose: Investigating the effective factors in improving the social health of students as the future builders of the country is necessary and important, so the present study was conducted with the aim of investigating the role of cyberspace disturbances and feelings of defeat in predicting the social health of students.

Methods: The present study was a descriptive correlational study. The research population included all the female and male students of the first secondary school in Shahriar in the academic year of 2021-2022, based on Gujersi and Morgan's table, 290 people were selected by available sampling method; And to the cyber harassment questionnaires of Setin et al. (2011), feelings of defeat Gilbert and Allen (1998) and social health Keyes(1998). To analyze the data, Pearson's correlation test and multiple linear regression analysis were used step by step with SPSS version 22 software.

Findings: The results showed that the relationship between cyber space harassment ($r=-0.57$) and feeling of defeat ($r=-0.53$) with social adjustment is positive and significant ($P<0.001$). And cyberspace annoyances (33%) and feeling of defeat (28%) had the ability to predict social health.

Conclusion: Considering the role of cyberspace disturbances and the feeling of defeat in the social health of students, the necessity of developing educational and intervention programs to promote social health is considered as one of the practical requirements of this research.

*Corresponding author: Sanaz Azizmohammadi, PhD Psychology, Saveh branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

E-mail: s_mm173@yahoo.com

مقاله پژوهشی

پیش‌بینی سلامت اجتماعی دانش‌آموزان: نقش مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست

ساناز عزیزمحمدی^{۱*}، مرتضی چمن‌نژاد^۲، حسین مقصودی ولنی^۳

۱. دکتری روانشناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

۲. کارشناس ارشد تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش، گرایش تعلیم و تربیت اسلامی، واحد تهران جنوب، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳. کارشناس علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان مازندران، مازندران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

مقدمه و هدف: بررسی عوامل مؤثر در ارتقای سلامت اجتماعی دانش‌آموزان به‌عنوان آینده‌سازان کشور لازم و ضروری و دارای اهمیت است، لذا مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست در پیش‌بینی سلامت اجتماعی دانش‌آموزان انجام شد.

روش: پژوهش حاضر توصیفی از نوع مطالعات همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر متوسطه اول شهریار در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بودند که بر اساس جدول گجرسی و مورگان، ۲۹۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و به پرسش‌نامه‌های مزاحمت سایبری ستین و همکاران (۲۰۱۱)، احساس شکست گیلبرت و آلن (۱۹۹۸) و سلامت اجتماعی کیز (۱۹۹۸) دادند. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه به روش گام‌به‌گام با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد رابطه بین مزاحمت‌های فضای سایبری ($r = -0.57$) و احساس شکست ($r = -0.53$) با سازگاری اجتماعی مثبت و معنی‌داری هست ($P < 0.001$)؛ و مزاحمت‌های فضای سایبری (۳۳ درصد) و احساس شکست (۲۸ درصد)، توانایی پیش‌بینی سلامت اجتماعی را داشتند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نقش مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست در سلامت اجتماعی دانش‌آموزان، ضرورت تدوین برنامه‌های آموزشی و مداخله‌ای برای ارتقای سلامت اجتماعی از الزام‌های عملی این پژوهش محسوب می‌شوند.

کلیدواژه‌ها

مزاحمت‌های فضای سایبری، احساس شکست، سلامت اجتماعی، دانش‌آموزان.

دریافت شده: ۱۴۰۲/۰۱/۲۹

پذیرفته شده: ۱۴۰۲/۰۵/۰۲

منتشر شده: ۱۴۰۲/۰۶/۳۰

* نویسنده مسئول: ساناز عزیزمحمدی، دکتری روانشناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

رایانامه: s_mm173@yahoo.com

مقدمه

امروزه نظام آموزش و پرورش جایگاه ویژه‌ای در تأمین سلامت اجتماعی^۱ افراد جامعه دارد. مسلماً کمبود سلامت اجتماعی در نیروهای آموزشی این نظام می‌تواند پیامدهای نامناسبی بر انسجام و مشارکت نسل‌های آینده و سلامت جامعه داشته باشد (۱). سلامت اجتماعی به توانایی فرد در تعامل فرد با جامعه و دیگران به‌منظور ایجاد روابط شخصی رضایت‌بخش و ایفای نقش‌های اجتماعی اشاره دارد. سلامت اجتماعی در واقع شامل مشارکت اجتماعی، زندگی هماهنگ با سایر انسان‌ها، ایجاد روابط مثبت بر اساس سایر افراد جامعه و داشتن روابط سالم است (۲). سلامت اجتماعی از شاخص‌های شکوفایی اجتماعی (نگرش مثبت به جامعه پیشرفت و توسعه اجتماعی اعتقاد به رشد جامعه مبتنی بر همکاری و تلاش جمعی)، انسجام اجتماعی (اعتقاد به معنادار بودن جامعه و نهادهای مختلف آن و خواهان ایجاد رفاه جمعی)، انطباق اجتماعی (احساس تعلق به جامعه و احساس حمایت و آسایش از طریق احراز هویت گروهی)، پذیرش اجتماعی (نگرش مثبت به مردم درک و پذیرش انسان‌ها و پیچیدگی افراد)، مشارکت اجتماعی (اعتقاد به اینکه زندگی یک شخص به جامعه کمک می‌کند و رسمیت شناختن چنین سهمی توسط جامعه) تشکیل شده است (۳).

سلامت اجتماعی یک متغیر چندبعدی است که تحت تأثیر عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و مذهبی قرار دارد (۴). یکی از عوامل اجتماعی مزاحمت‌های فضای سایبری^۲ است. مزاحمت سایبری به‌عنوان تجاوز سایبری یا پرخشگری سایبری یاد می‌شود و نوعی زورگویی است که از طریق اقدامات تهاجمی و استفاده از فناوری‌های الکترونیکی رخ می‌دهد (۵). مزاحمت‌های سایبری، پدیده جدیدی که از پیشرفت فناوری‌های ارتباطی ناشی می‌شود، می‌تواند بر سلامت افراد تأثیر بگذارد. مزاحمت سایبری به این معنی است که شخصی با ابزارهای رایج تکنولوژیکی، از جمله ایمیل، پیامک، تماس تلفنی یا موارد مشابه، شخصی را مورد آزار و اذیت قرار می‌دهد. مزاحمت سایبری می‌تواند شامل ارسال یک ویروس رایانه‌ای، هک حساب، آزار و اذیت یک بازی باز در حین انجام یک بازی آنلاین در یک فضای اجتماعی توسط دیگر گیمرها، توهین به یک کاربر در رسانه‌های اجتماعی و سایر اقدامات مشابه باشد (۶). مزاحمت‌های سایبری نقش مهمی پرخشگری اجتماعی، تنش و پریشانی روان‌شناختی دارند (۷).

یکی از عوامل مهمی که ممکن است متعاقب مواجهه با مزاحمت سایبری رخ دهد، احساس شکست^۳ است. احساس شکست یکی از مفاهیمی است که از نظریه جایگاه اجتماعی بیرون آمده است (۸). احساس شکست همپوشی زیادی با ناامیدی دارد، وقتی فردی احساس شکست را تجربه می‌کند، ابتدا ناامید می‌شود بعداً آن دو وضعیت پیش می‌آید: یا وی می‌تواند درصدد جبران آن برآمده و از نو شروع می‌کند و یا اینکه به سمت ناکامی و افسردگی می‌رود (۹). گیلبرت و آلن، شکست را به‌عنوان حس مبارزه شکست‌خورده و از دست دادن و کاهش رتبه اجتماعی تعریف کرده‌اند، که ممکن است به‌طور مستقیم به تعارض‌های درون فردی مرتبط باشد، همچنین ممکن است به شکست در دستیابی به منابع اجتماعی، از جمله منابع مادی مرتبط باشد (۱۰). در فرایندهای مرتبط با افسردگی و فقدان لذت، شکست و به دام افتادن به شکل خاصی تأثیرگذارند و ادراکات شکست نقش مهم خاصی در پایین بودن عواطف مثبت بازی می‌کند (۱۱).

جوانان به‌عنوان یکی از سرمایه‌های اصلی انسانی هر جامعه‌ای هستند که سلامت این گروه ارتباط مستقیمی با استقرار ابعاد سلامت، به‌ویژه سلامت اجتماعی در جامعه دارد، به‌طوری‌که جوانان سالم مرکز توسعه هستند و تأثیر بسزایی در توسعه و پیشرفت آینده جامعه دارند. از سوی دیگر، برخورداری جوانان از سلامت اجتماعی آن‌ها را از مشکلات اجتماعی مصون می‌دارد و می‌تواند به‌راحتی با شرایط متغیر زندگی امروز سازگار شوند. همچنین افزایش سلامت اجتماعی جوانان در جامعه باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌شود که در نهایت منجر به عملکرد بهتر در جامعه می‌شود (۱۲). از این‌رو شناسایی عوامل مؤثر در ارتقای سلامت اجتماعی دانش‌آموزان به‌عنوان آینده‌سازان کشور لازم و ضروری و دارای اهمیت هست، لذا مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست در پیش‌بینی سلامت اجتماعی دانش‌آموزان انجام شد و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست در پیش‌بینی سلامت اجتماعی دانش‌آموزان نقش دارند؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

پژوهش حاضر توصیفی از نوع مطالعات همبستگی بود. از جامعه پژوهش که شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر متوسطه اول شهریار در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بودند، بر اساس جدول گجرسی و مورگان (۱۹۷۰)، ۲۹۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس که داوطلب مشارکت در پژوهش بودند، انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل دانش‌آموزان متوسطه اول، تمایل به شرکت در پژوهش باشند؛ و داشتن سلامت روانی بر اساس پرونده مشاوره‌ای بود و معیارهای خروج هم شامل عدم تمایل به همکاری و مخدوش بودن پرسشنامه‌ها بود.

ب) ابزار پژوهش

^۱ Social health

^۲ Cyberspace Distractions

^۳ Feeling of Defeat

مقیاس مزاحمت سایبری: این مقیاس ۲۲ سؤالی توسط ستین و همکاران (۲۰۱۱) ساخته شده که سه عامل مزاحمت کلامی سایبری (سؤالات ۱-۷)، پنهان‌سازی هویت (سؤالات ۸-۱۲) و جعل سایبری (سؤالات ۱۳-۲۲) را بر روی طیف لیکرت همیشه (نمره ۵) و هرگز (نمره یک) می‌سنجد. دامنه نمرات ۱۱۰-۲۲ هست و نمره بیشتر نشان‌دهنده مزاحمت سایبری بیشتر هست. در مطالعه ستین و همکاران، روایی سازه به روش تحلیل عاملی تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد (۱۳). در پژوهش اسدی و قاسمی نژاد، روایی محتوایی توسط اساتید تأیید و پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمد (۱۴). در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد

پرسشنامه احساس شکست: این پرسشنامه ۱۶ سؤالی توسط گیلبرت و آلن (۱۹۹۸) ساخته شده که و خرده مقیاس شکست درونی (۱-۶-۳-۴-۵-۶) و شکست بیرونی (۱۶-۱۵-۱۴-۱۳-۱۲-۱۱-۱۰-۹-۸-۷) را بر روی مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از هرگز (۱) تا تقریباً همیشه (۵) می‌سنجد. دامنه نمرات ۸۰-۱۶ هست و نمرات بالاتر نشان‌دهنده احساس شکست بیشتر هست. در مطالعه گیلبرت و آلن، روایی محتوایی تأیید و پایایی به روش ضریب آلفای کرونباخ در دو گروه (۰/۹۴ برای زنان و ۰/۹۳ برای مردان)، به دست آمد (۱۵). در مطالعه ترصفی و همکاران، روایی صوری و محتوایی آن تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ برای شکست درونی، بیرونی و کل به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۹۰ و ۰/۹۳ به دست آمد (۱۶). در پژوهش حاضر پایایی برای شکست درونی، بیرونی و کل به ترتیب به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸، ۰/۸۲ و ۰/۸۷ به دست آمد

پرسش‌نامه سلامت اجتماعی: این پرسش‌نامه ۲۰ سؤالی توسط کیز (۱۹۹۸) ساخته شده که پنج زیرمقیاس شکوفایی اجتماعی، همبستگی اجتماعی، انسجام اجتماعی، پذیرش اجتماعی و مشارکت اجتماعی را بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (خیلی زیاد: نمره ۵ تا خیلی کم: نمره یک) می‌سنجد و سؤالات ۱ و ۶ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمرات بین ۲۰ تا ۱۰۰ قرار می‌گیرد؛ و نمرات بالاتر نشان‌دهنده سلامت اجتماعی بیشتر هست (۱۷). باباپور و همکاران، روایی محتوایی آن را تأیید و پایایی به روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۸ گزارش نمودند (۱۸). در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ بدست آمد

ج) روش اجرا

در این پژوهش اصول اخلاقی رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، رازداری و محرمانه بودن هویت و اطلاعات آزمودنی‌ها، رعایت صداقت و امانت علمی، آگاهی آزمودنی‌ها از اهداف پژوهش، اطمینان از بی‌خطر بودن پژوهش برای آزمودنی‌ها، تکریم شخصیت و شأن و منزلت انسانی آزمودنی‌ها و تشکر و قدردانی از همکاری آن‌ها رعایت گردیده است. همچنین جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و برای بررسی هدف‌ها از آزمون آماری همبستگی پیرسون و مدل رگرسیون خطی چندگانه به شیوه گام‌به‌گام استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس نتایج از بین نمونه پژوهش ۱۲۷ نفر (۴۴ درصد) پسر و ۱۶۳ نفر (۵۶ درصد) نیز دختر بودند. همچنین ۹۱ نفر (۳۱ درصد) در پایه هفتم، ۱۰۲ نفر (۳۵ درصد) در پایه هشتم و ۹۷ نفر (۳۴ درصد) در پایه نهم مشغول به تحصیل بودند. در جدول ۱. اطلاعاتی در مورد میانگین، انحراف معیار، آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن داده‌ها و ماتریس ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیر ملاک با متغیرهای پیش‌بین ارائه داده است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست با سلامت اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کولموگروف اسمیرنوف	سطح معناداری	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
مزاحمت کلامی سایبری	۲۴/۲۳	۴/۰۴۰	۰/۹۳۶	۰/۳۴۵	۱							
پنهان‌سازی هویت	۱۵/۱۸	۲/۷۶۶	۰/۶۲۰	۰/۸۳۷	۰/۳۰**	۱						
جعل سایبری	۳۱/۸۸	۶/۸۶۵	۰/۸۱۵	۰/۵۲۱	۰/۶۴**	۰/۳۴**	۱					
مزاحمت‌های فضای سایبری	۷۱/۳۰	۱۱/۲۴	۰/۶۳۱	۰/۸۲۰	۰/۸۲**	۰/۵۶**	۰/۹۲**	۱				
شکست درونی	۱۶/۹۹	۳/۱۵۰	۰/۷۱۴	۰/۶۸۷	۰/۴۵**	۰/۱۹**	۰/۴۵**	۰/۴۸**	۱			
شکست بیرونی	۳۴/۵۳	۴/۶۶۵	۰/۸۶۳	۰/۴۴۶	۰/۵۴**	۰/۳۲**	۰/۵۱**	۰/۵۸**	۰/۴۳**	۱		
احساس شکست	۵۱/۵۲	۶/۶۶۳	۰/۵۴۶	۰/۹۲۷	۰/۵۹**	۰/۳۱**	۰/۵۷**	۰/۶۴**	۰/۷۷**	۰/۹۰**	۱	
سلامت اجتماعی	۶۲/۰۵	۴/۷۹۱	۰/۹۳۸	۰/۳۴۳	۰/۵۲**	۰/۳۲**	۰/۴۹**	۰/۵۷**	۰/۴۱**	۰/۴۸**	۰/۵۳**	۱

$$p < .05^* \quad p < .01^{**}$$

در جدول ۱. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین مزاحمت کلامی سایبری ($r = -.052$)، پنهان‌سازی هویت ($r = -.032$)، جعل سایبری ($r = -.049$)، مزاحمت‌های فضای سایبری ($r = -.057$)، شکست درونی ($r = -.041$)، شکست بیرونی ($r = -.048$) و احساس شکست ($r = -.053$) با سلامت اجتماعی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. جدول ۲. اطلاعات تحلیل رگرسیون چندگانه مدل را نشان می‌دهد، از آنجا که باید شاخص تحمل بیشتر از $0/1$ و عامل تورم واریانس کمتر از 10 باشد می‌توان گفت که مفروضه هم خطی چندگانه متغیرها رعایت شده است.

جدول ۲. مدل رگرسیون سلامت اجتماعی بر اساس مؤلفه‌های مزاحمت‌های فضای سایبری

متغیر	B	SE.B	Beta	R	R ²	F	t	Sig	Tolerance	VIF
مزاحمت کلامی سایبری	-.0389	.075	-.0328	.058	.033	48/212	-5/187	.001	.0581	1/720
پنهان‌سازی هویت	-.0252	.090	-.0146				-2/819	.005	.0870	1/150
جعل سایبری	-.0164	.045	-.0236				-3/673	.001	.0564	1/773

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد متغیر پیش‌بین مزاحمت‌های فضای سایبری ۳۳ درصد از واریانس سلامت اجتماعی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. مزاحمت کلامی سایبری، پنهان‌سازی هویت و جعل سایبری می‌توانند سلامت اجتماعی را در دانش‌آموزان به صورت منفی پیش‌بینی کنند. بدین صورت که با افزایش مزاحمت کلامی سایبری، پنهان‌سازی هویت و جعل سایبری، سلامت اجتماعی دانش‌آموزان کاهش یابد.

جدول ۳. مدل رگرسیون سلامت اجتماعی بر اساس مؤلفه‌های احساس شکست

متغیر	B	SE.B	Beta	R	R ²	F	t	Sig	Tolerance	VIF
شکست درونی	-.0381	.084	-.0250	.053	.028	56/470	-4/510	.001	.0813	1/230
شکست بیرونی	-.0383	.057	-.0373				-6/723	.001	.0813	1/230

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد متغیر پیش‌بین احساس شکست ۲۸ درصد از واریانس سلامت اجتماعی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. شکست درونی و بیرونی می‌توانند سلامت اجتماعی را در دانش‌آموزان به صورت منفی پیش‌بینی کنند. بدین صورت که با افزایش شکست درونی و بیرونی، سلامت اجتماعی دانش‌آموزان کاهش یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش مزاحمت‌های فضای سایبری و احساس شکست در پیش‌بینی سلامت اجتماعی دانش‌آموزان انجام شد. نتایج نشان داد رابطه بین مزاحمت‌های فضای سایبری و مؤلفه‌های آن با سلامت اجتماعی منفی و معنادار است و مؤلفه‌های مزاحمت‌های فضای سایبری (مزاحمت کلامی سایبری، پنهان‌سازی هویت و جعل سایبری) می‌توانند سلامت اجتماعی را در دانش‌آموزان به صورت منفی پیش‌بینی کنند. بدین صورت که با افزایش مزاحمت کلامی سایبری، پنهان‌سازی هویت و جعل سایبری، سلامت اجتماعی دانش‌آموزان کاهش یابد. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه هم‌سو است. مطالعه قدم پور و همکاران، نشان داد که مزاحمت‌های سایبری، افکار خودکشی و آسیب‌پذیری روانی را به دنبال داشته باشد (۱۹). مطالعه استون و همکاران، نشان داد نوجوانان دخترانی که قربانی مزاحمت سایبری هستند میزان بالاتری از افسردگی و رفتارهای خودکشی در مقایسه با هم‌تایان پسر خود گزارش می‌کنند و با افزایش سن، افسردگی و سوء‌مصرف مواد این خطر افزایش می‌یابد (۱۹). پژوهش ویلارد، نشان داد که مزاحمت‌های سایبری نقش مهمی پرخاشگری اجتماعی، تنش و پریشانی روان‌شناختی دارند (۷). در به دست آمدن نتیجه فوق می‌توان گفت که قربانی شدن سایبری می‌تواند به صورت دوجانبه بر انواع مشکلات رفتاری نوجوانان تأثیر بگذارد. با توجه به نظریه تراکنشی استرس و مقابله، نوجوانانی که در فضای سایبری انواع رفتارهای سایبری پرخطر و مشکل‌زا را تجربه می‌کنند، ممکن است با استرس و فشار روانی زیادی مواجه می‌شوند که برای رهایی از این وضعیت، از انواع مواد مخدر و الکل به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای هیجان‌دار استفاده کنند (۲۰) و این رفتارها (اعتیاد به مواد مخدر و قلدری - قربانی شدن سایبری) یکدیگر را تقویت کرده و به سایر مشکلات روان‌شناختی در نوجوانان منجر شود. رفتار قلدری سایبری بر حیطه‌های مختلف جسمانی، روانی، اجتماعی و عاطفی فرد قلدر تأثیر سوء می‌گذارد، افراد قلدر معمولاً توان مهار رفتار خود را ندارند و چنین ناسازگاری‌های رفتاری، در زندگی روزانه و رابطه با دوستان اختلال ایجاد می‌کند. احساسات تجربه‌شده توسط قربانیان، بسیار دردناک و اثر آن ماندنی است (۲۱). رفتارهای قلدری چنانچه متوقف نشوند، می‌توانند به رفتارهای انحرافی و ضداجتماعی تبدیل شوند و افرادی

که در سنین پایین قلدری می‌کنند از سلامت جسمانی کمتری برخوردارند و احتمال ابتلای آن‌ها به افسردگی، اختلالات اضطراب و ایده‌پردازی خودکشی در سن بعدی و در نتیجه کاهش سلامت اجتماعی بیشتر است (۲۲).

نتایج نشان داد رابطه بین احساس شکست و مولفه‌های آن با سلامت اجتماعی منفی و معنادار است و مولفه‌های احساس شکست (شکست درونی و بیرونی) می‌توانند سلامت اجتماعی را در دانش‌آموزان به صورت منفی پیش‌بینی کنند. بدین صورت که با افزایش شکست درونی و بیرونی، سلامت اجتماعی دانش‌آموزان کاهش یابد. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعات پیشین مرتبط در این زمینه هم‌سو است. از جمله نتایج پژوهش جان بزرگی، نشان داد که بین احساس ناکامی افراد و آمادگی آنان برای انجام رفتارهای تخریبی، همبستگی معنی‌داری وجود دارد (۲۳). مطالعه پاناگوتی و همکاران، نشان داد که نامیدی، احساس شکست و احساس ناکامی از عوامل اصلی در بروز رفتارهای منجر به خودکشی است (۲۴). در تبیین یافته‌ها فوق می‌توان گفت که افرادی که احساس کارایی پائینی یا احساس شکست و ناکامی دارند احساس می‌کنند که درمانده هستند و نمی‌توانند رویدادهای زندگی خود را کنترل کنند. آن‌ها معتقدند که هرگونه تلاشی که می‌کنند بیهوده است. وقتی آن‌ها با مانعی مواجه می‌شوند چنانچه تلاش مقدماتی آن‌ها برای برخورد با مشکل بی‌ثمر باشد سریعاً قطع امید کرده و احساس ناکامی می‌کنند. احساس ناکامی و شکست می‌تواند انگیزش را تخریب کرده، سطح آرزوها را پایین آورد، در توانایی‌های شناختی اختلال ایجاد کند و بر سلامت جسمانی تأثیر ناگوار بگذارد (۲۵). لذا مجموع عوامل فوق (شکست‌ها و ناکامی‌های شخصی، اجتماعی و افسردگی) موجب می‌شود که سلامت اجتماعی فرد، کاهش پیدا کند. از طرفی نظریه فشار ساختاری می‌گوید، افراد برای جبران شکست‌ها و ناکامی‌ها به شبکه‌های اجتماعی رو می‌آورند بنابراین احساس ناراضی از وضعیت زندگی خویش که به دنبال شکست و ناکامی حاصل می‌شود زمینه‌گرایش نوجوانان و جوانان را به کج روی‌ها را فراهم می‌کند (۲۶)؛ که این خود زمینه کاهش سلامت اجتماعی را فراهم می‌کند.

این مطالعه به صورت مقطعی و در جامعه دانش‌آموزان متوسطه شهریار انجام شد، لذا در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط رعایت گردد. یکی از محدودیت‌های اصلی پرسشنامه طبیعت خود گزارشی آن است. استفاده از مقیاس خود گزارشی امکان سوگیری در پاسخ را افزایش خواهد داد؛ بنابراین ممکن است سوگیری در پاسخ به سؤالات تصمیم‌گیری قطعی درباره‌ی نتایج را با مشکل مواجه سازد و تعمیم نتایج باید با احتیاط انجام شود. پیشنهاد می‌شود به انجام مطالعه در شهرهای مختلف و گروه‌های سنی به همراه کنترل نقش ویژگی‌های جمعیت شناختی از جمله سن، وضعیت اقتصادی و... پرداخته شود. با توجه به نقش مزاحمت‌های فضای سایبری در سلامت اجتماعی، پیشنهاد می‌شود که به مداخله آموزشی مبتنی بر استفاده صحیح از فضای مجازی و آسیب‌های آن در قالب کارگاه‌های آموزشی در جهت ارتقای سلامت اجتماعی پرداخته شود. همچنین با توجه به نقش احساس شکست در سلامت اجتماعی دانش‌آموزان، ضرورت تدوین برنامه‌های آموزشی و مداخله‌ای برای ارتقای سلامت اجتماعی از الزام‌های عملی این پژوهش محسوب می‌شوند.

ملاحظات اخلاقی: برای اجرای این مطالعه ابتدا مجوز لازم از اداره آموزش و پرورش شهریار اخذ شد و با هماهنگی والدین پژوهش حاضر صورت گرفت.

حامی مالی: این مطالعه بدون حامی مالی و با هزینه شخصی نویسندگان انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: پژوهش حاضر حاصل کار گروهی نویسنده اول و سایر همکاران است؛ و همه نویسندگان در نوشتن مقاله سهم برابر داشتند.

تضاد منافع: بین نویسندگان در این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از تمامی دانش‌آموزانی که در انجام این پژوهش نویسندگان را یاری کردند تشکر و قدردانی می‌شود.

References

1. Zare Shahabadi A, Kazemi S. Evaluating the Effective Factors on Social Health of Elementary Teachers in Yazd Zone 1. Toloobehdasht. 2016;14(6):50-67. [Link].
2. Yahyazadeh h, rmzany M. The Study of the Social Health Rate and The Social Factors Effective on it :A Case Study of Women Heading Households in Qurveh. Social Development & Welfare Planning. 2013;5(16):68-102. [Link].
3. Alavi S, Ahmadi M-A, Zar A. Association between Physical Activity and Social Health and Spiritual Intelligence among Nurses. Salamat -I Ijtimai (Community Health). 2018;5(2):94-102. [Link].
4. Sabbagh S, Moinian N, Sabbagh S. The assessment of the social factors associated with social health of families in Tabriz. Sociological studies. 2011;4(10):27-44. [Link].
5. Stockdale LA, Coyne SM, Nelson DA, Erickson DH. Borderline personality disorder features, jealousy, and cyberbullying in adolescence. Personality and Individual Differences. 2015;83:148-53. [Link].

6. Navarro R, Serna C. Spanish youth perceptions about cyberbullying: Qualitative research into understanding cyberbullying and the role that parents play in its solution. *Cyberbullying across the globe: Gender, family, and mental health*. 2016:193-218. [[Link](#)].
7. Willard NE. *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats , and distress: Research press*; 2007.
8. Alexander JC. Toward a theory of cultural trauma. *Cultural trauma and collective identity*. 2004;76(4):620-39. [[Link](#)].
9. Taylor PJ, Gooding P, Wood AM, TARRIER N. The role of defeat and entrapment in depression, anxiety, and suicide. *Psychological bulletin*. 2011;137(3):391. [[Link](#)].
10. Gilbert P, Allan S, Brough S, Melley S, Miles J. Relationship of anhedonia and anxiety to social rank, defeat and entrapment. *Journal of affective disorders*. 2002;71(1-3):141-51. [[Link](#)].
11. Gilbert P. *Evolutionary functional analysis: The study of social mentalities, social rank and caring-compassion*. 2021. [[Link](#)].
12. Solhi M, Amini Naghadeh M, Irandoost SF. Social health status of youth in Naqadeh and the effective factors on it. *Rahavard Salamat Journal*. 2016;2(3):59-68. [[Link](#)].
13. Çetin B, Yaman E, Peker A. Cyber victim and bullying scale: A study of validity and reliability. *Computers & Education*. 2011;57(4):2261-71. [[Link](#)].
14. Asadi SM, Ghaseminejad MA. The role of Internet addiction and self-disclosure in predicting cyberbullying in students. *Journal of School Psychology*. 2018;7(3):7-22. [[Link](#)].
15. Gilbert P, Allan S. The role of defeat and entrapment (arrested flight) in depression: an exploration of an evolutionary view. *Psychological medicine*. 1998;28(3):585-98. [[Link](#)].
16. Tarsafi M, Kalantar Kousheh SM, Lester D. Exploratory Factor analysis of the Defeat Scale and its Relationship with Depression and Hopelessness among Iranian University Students. *Clinical Psychology Studies*. 2015;5(19):81-98. [[Link](#)].
17. Keyes CLM. Social well-being. *Social psychology quarterly*. 1998:121-40. [[Link](#)].
18. Babapour Kheiroddin J, Toosi F, Hekmati I. Study of Determinant Factors Role of Students' Social Well-Being. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2010;4(16):1-19. [[Link](#)].
19. Ghadampour E, shafiei M, heidarirad H. Relationships among Cyberbullying, psychological vulnerability and suicidal thoughts in female and male students. *Journal of Research in Psychological Health*. 2017;11(3):28-40. [[Link](#)].
20. Mallmann CL, de Macedo Lisboa CS, Zanatta Calza T. Cyberbullying and coping strategies in adolescents from Southern Brazil. *Acta Colombiana de Psicología*. 2018;21(1):13-43. [[Link](#)].
21. Zsila A, Orosz G, Király O, Urbán R, Ujhelyi A, Jármí É, et al. Psychoactive substance use and problematic internet use as predictors of bullying and cyberbullying victimization. *International journal of mental health and addiction*. 2018;16:466-79. [[Link](#)].
22. Brunstein Klomek A, Barzilay S, Apter A, Carli V, Hoven CW, Sarchiapone M, et al. Bi-directional longitudinal associations between different types of bullying victimization, suicide ideation/attempts, and

- depression among a large sample of European adolescents. *Journal of child psychology and psychiatry*. 2019;60(2):209-15. [[Link](#)].
23. Janbozorgi I. Psychological Factors Contributing to Occurrence of Collective Vandalist Behaviors (Case study: Football Spectators). *Societal Security Studies*. 2011;2(3):121-43. [[Link](#)].
24. Panagioti M, Gooding PA, Taylor P, Tarrier N. Perceived social support buffers the impact of PTSD symptoms on suicidal behavior: Implications into suicide resilience research. *Comprehensive psychiatry*. 2014;55(1):104-12. [[Link](#)].
25. Becker C, Zeau B, Rivat C, Blugeot A, Hamon M, Benoliel J. Repeated social defeat-induced depression-like behavioral and biological alterations in rats: involvement of cholecystokinin. *Molecular psychiatry*. 2008;13(12):1079-92. [[Link](#)].
26. Sharbatian MH, Imani N. A Sociological Analysis of Social Health of Youth and Factors Affecting It (Case Study: 18- to 30-Year-Old Citizens of Qaen City). *Journal of Applied Sociology*. 2018;29(1):167-88. [[Link](#)].